

КЕЙС

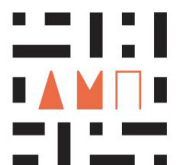
МУЛЬТИКУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ЯК ВИКЛИК, ПРАВО ТА ОБОВ'ЯЗОК

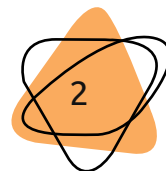

REHERIT

← ПРОЕКТ ФІНАНСУЄТЬСЯ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

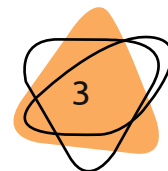

Кейс «Мультикультурна спадщина як виклик, право та обов'язок» підготовлений для проєкту «ReHERIT: спільна відповідальність за спільну спадщину», що реалізується з 2018 до 2020 року.

Проєкт спрямовано на переосмислення, актуалізацію та розвиток потенціалу культурної спадщини Умані, Львова та інших міст Центральної та Західної України.

Метою проєкту є робота з потенціалом культурної спадщини для економічного, туристичного, культурного та освітнього розвитку міст, налагодження комунікації між органами влади, неурядовими організаціями, місцевими жителями.

Проєкт передбачає підготовку низки аналітичних досліджень щодо ефективного управління місцевою культурною спадщиною у форматі рекомендацій, кейсів та білих книг.

Мультикультурна спадщина характерна для багатьох європейських міст. Однак нерідко вона ж стає для них викликом, адже не зрозуміло, хто має право нею володіти, а хто зобов'язаний нею опікуватися.

2016 року ЄС запровадив нову стратегію дипломатичних відносин, яка базується на [культурній спадщині](#) як потужному чиннику зміцнення міжнародних відносин. На думку розробників стратегії, культура сприяє розвитку діалогу та взаєморозуміння, які стали дуже важливими, зважаючи на геополітичні виклики, що постали після 2014 року.

З огляду на те, що європейська культурна спадщина є великою мірою мультикультурною, Європейська комісія почала шукати способи ефективного управління та відповідального ставлення до культурної спадщини. У 2011 році почала діяти [Конвенція Фаро](#), рамковий документ Ради Європи про значення культурної спадщини для суспільства. Україна була однією з [підписантів](#) цієї конвенції, а 2013 року ратифікувала її. Проте єдиною дотичною програмою до конвенції відтоді була Програма співробітництва у сфері культури між Міністерством культури України та Міністерством освіти, культури і досліджень Республіки Молдова на 2017–2021 роки.

Оскільки документ рамковий, він не містить чітких вказівок про те, що слід робити. Натомість Конвенція обґрунтовує важливість культурної спадщини для гармонійного розвитку суспільства. До прикладу, [Київська ініціатива](#) у рамках Конвенції об'єднала п'ять країн (Україну, Молдову, Грузію, Вірменію та Азербайджан) довкола п'яти основних напрямів розвитку культури – управління спадщиною, винна культура, туристичні обміни, кінематограф, розроблення культурних політик, література.

Крім цього, Конвенція Фаро вводить поняття «спільна спадщина Європи» як *«спільне джерело пам'яті, розуміння, самобутності, згуртованості й творчості, а також ідеалів, принципів і цінностей, які отримані з досвіду, накопиченого завдяки прогресові й конфліктам минулого, та які сприяють розвиткові мирного й стабільного суспільства, яке ґрунтується на повазі прав людини, демократії та верховенстві права»*. Конвенція особлива тим, що визнає право на участь у культурному житті поміж інших прав, задекларованих у Загальній декларації прав людини, та наголошує на індивідуальній і колективній відповідальності стосовно культурної спадщини. Слід підкреслити, що культурна спадщина розглядається й у контексті права, й у контексті обов'язку. З одного боку, міста можуть користуватися нею, з другого боку, вони зобов'язані відповідно до неї ставитися та працювати з нею задля збереження та розвитку культурної дипломатії.

Мультикультуралізм як такий ґрунтується на мозаїчності культур, коли кожна з них є окремою, однак рівноцінною частиною спільної картини, робить свій вклад у загальний культурний ландшафт і при цьому зберігає власну ідентичність. Критики цього підходу говорять про те, що за таких умов мирне співжиття базуватиметься

не стільки на толерантності один до одного, скільки на байдужості, адже меншини не комунікують, не інтегруються та не шукають точок дотику. Так, у Парижі є цілий район Бельвіль, який місцеві вважають іммігрантським. У межах самого району є поділ на окремі зони, наприклад, китайську й арабську, де мешканці воліють уникати контактів з іншими меншинами. Відсутність взаємозалученості призводить до посилення стереотипного бачення різних культур та національностей, створює додаткову напругу, посилює національну та культурну нетерпимість.

Попри ці недоліки, мультикультуралізм був і є звичним явищем для європейських міст. Через тісні зв'язки, зокрема економічні, між містами відбувалася постійна взаємодія, що й стало однією з причин міграції. Так виникли окремі осередки інших культур, однак нерідко вони були відділені в географічному просторі. До прикладу, у середньовічному Львові були окремі ділянки, де жили русини, євреї, вірмени, поляки. Вони рідко перетиналися одне з одним. Нині цей мультикультурний феномен зберігається в назвах вулиць довкола площі Ринок – Руської, Староєврейської, Вірменської, Краківської.

Польський Люблін є прикладом того, що міста можуть використовувати мультикультурну спадщину собі на користь. Історичне місто населяло чимало різних народностей, що відобразилося в [культурному ландшафті міста](#). Згодом це різноманіття було переважно знищене, проте керівництво міста та громадські організації взяли на себе відповідальність піклуватися про спільну спадщину.

Майже від початку свого заснування Люблін був мультикультурним містом з огляду на те, що розташовувався на перетині економічних та торговельних шляхів, а отже, перебував на перетині багатьох культур. Місто приваблювало як поляків, так і русинів, євреїв, німців, шотландців, італійців, французів, угорців, вірменів. Вони не тільки відіграли важливу роль у соціальних та економічних процесах, а й формалізували свій вплив, оскільки могли входити до міського самоврядування. Утім, внаслідок подій Другої світової війни та перебування під радянською владою, місто значно втратило мультикультурну спадщину. Це стало однією з причин, чому про цю спадщину забули, проте її залишки таки zostалися в місті.

Мультикультуралізм мав значний вплив не тільки на архітектурну спадщину, а й на релігійний ландшафт міста. Під час Реформації Люблін став важливим центром для протестантів. Релігійна толерантність у тодішній Речі Посполитій гарантувалася Варшавською конфедерацією, що приваблювало релігійних мігрантів з усієї Європи. Згодом ці мігранти зробили вагомий внесок в індустріалізацію міста. Після Другої світової війни демографічний ландшафт міста цілковито змінився, як це трапилося в інших містах із єврейськими громадами. Крім цього, під час радянської відбудови та перебудови міста мультикультурна спадщина ігнорувалася. Це спричинило те, що чимало об'єктів спільної та міжкультурної спадщини зникли.

Каплиця Святої Трійці в Люблінському замку – яскрава ілюстрація мультикультурної спадщини міста та його перебування на перетині культур. Це частина середньовічного замку, збудованому в готичному стилі, який представляє західну культурну традицію католицизму. Всередині будівля декорована русько-візантійською поліхромією XV століття, що є типовим для православних храмів. Нині каплицею як частиною замку опікується Люблінський музей.

Значна частина культурної спадщини Любліна належить єврейській громаді. Хоч багато пам'яток знищили нацисти, сьогодні спадщину пам'ятають, ознакують та популяризують. Для підтримки пам'яті про єврейську спадщину Любліна в місті діє Центр Grodzka Gate – NN Theatre – міська інституція, яка покликана показати співіснування християнської та єврейської культур поруч з іншими.

Віднедавна про мультикультурну спадщину міста почали говорити знову. Зокрема, муніципалітет використав мотив мультикультурності міста, щоб розробити Lublin Trademark. Основна ідея проекту – використати історичну мультикультурність міста як стимул для майбутнього розвитку. Крім цього, у місті звели Центр зустрічі культур (Centrum Spotkania Kultur) – мультифункціональний простір, який використовують як хаб для культурних та мистецьких подій.

Мультикультуралізм є достатньою умовою для мирного співжиття різних етносів у спільному просторі. Він хоч і не є ідеальною моделлю такого співіснування, проте збагачує міста культурно. Мультикультурну спадщину можна приймати як виклик чи ігнорувати її – або ж використовувати із суспільною користю, наприклад, як це робить Люблін для розбудови бренду міста, культурної дипломатії та просвітництва.

Фото: Wikimedia

Каплиця Святої Трійці, Люблін

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ:

Cultural Heritage at the heart of the new EU strategy on cultural diplomacy, <https://www.europanostra.org/cultural-heritage-heart-new-eu-strategy-cultural-diplomacy/>

Multiculturalism and Cultural Competence, https://athealth.com/wp-content/uploads/2014/02/Multiculturalism-Cultural-Competence_B8505-B

Cities' Challenges in Cultural Heritage Management, <https://urbact.eu/cities%E2%80%99-challenges-cultural-heritage-management>

The Multicultural Lublin. Grodzka Gate – NN Theatre, <http://teatrnn.pl/lexicon/articles/the-multicultural-lublin/>

Rodzoń J. Multiculturalism as an element of Lublin's tourist product, http://dlibra.umcs.lublin.pl/Content/22409/czas4052_67_2012_1_5.pdf.